

SYLLABUS

MAGISTRATUUR

Nederlands– Duits – Frans

Federale Overheidsdienst Personeel & Organisatie
Selor – Selectiebureau van de Federale Overheid
Taalcertificering
Bischoffsheimlaan 15
1000 Brussel

Voorwoord bij de uitgave van 2011

Deze syllabus Nederlands - Duits - Frans werd ontwikkeld om de kandidaten voor te bereiden op de proef juridische terminologie in het kader van de taaltesten voor magistraten.

In België is de rechtsterminologie voortdurend in ontwikkeling. In 2008, 2010 en 2011 werd de syllabus geactualiseerd, in het bijzonder wat de Duitse woordenschat betreft. We willen de deskundigen inzake Duitse rechtsterminologie die meegewerkt hebben aan deze herziening, bedanken : J. Gomez, A. Henkes en R. Queck evenals de Raadsheer H. Barth.

Onze dank gaat uit naar prof. E. Vissers voor de revisie en eindredactie van deze syllabus.

Wij wensen de kandidaten veel succes toe met het examen.

Taalcertificering
Selor

VOORWOORD	2
1. OPZET VAN DE SYLLABUS	4
1.1. ACHTERGROND	4
1.2. OPZET	5
2. ONTWIKKELING VAN DE SYLLABUS	5
2.1. ACHTERGROND	5
2.2. WERKMETHODE.....	5
2.2.1. <i>Afbakening van het te bestrijken rechtsdomein</i>	5
2.2.2. <i>Het verzamelen van het bronnenmateriaal</i>	6
2.2.3. <i>Verwerking van het bronnenmateriaal</i>	6
2.2.3.1. Kwantitatieve fase	6
Woordenschatanalyse.....	6
Toetsing aan bestaande woordenlijsten	7
Relateren van de woordenlijsten	7
2.2.3.2. Kwalitatieve fase	8
(Begeleidings)commissie	8
Extern juridisch advies	9
2.2.4. <i>De Duitstalige woordenlijst juridische terminologie</i>	9
3. OPBOUW VAN DE SYLLABUS⁹	

1. Opzet van de syllabus

1.1. Achtergrond

Overeenkomstig de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken moet een welomschreven groep van magistraten (cf. infra) kunnen functioneren in de tweede landstaal. Zij moeten met name vertrouwd zijn met de juridische terminologie in de andere landstaal. Om na te gaan of magistraten over de kennis van de andere taal beschikken, is een valide en betrouwbare taaltest nodig.

Door de wijziging van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken voorziet de wetgever in twee soorten taalexamens. Het eerste examen test zowel de actieve en de passieve mondelinge kennis als de passieve schriftelijke kennis van de andere taal (*eerste type*). Het tweede examen beslaat naast de actieve en de passieve mondelinge kennis en de passieve schriftelijke kennis ook de actieve schriftelijke kennis van de andere taal (*tweede type*)¹. De te testen talen zijn het Nederlands, het Frans of het Duits.

De structuur van het schriftelijk gedeelte voor elk van de beide types loopt nagenoeg parallel. In onderdeel één peilt men respectievelijk naar de passieve kennis van de juridische woordenschat (*eerste type*)² en naar de actieve en passieve kennis van de juridische woordenschat (*tweede type*)³. Het tweede onderdeel bestaat uit het redigeren van een samenvatting en een commentaar in de taal waarover het examen loopt⁴.

Beide kennisniveaus richten zich op onderscheiden doelgroepen. De kandidaten voor het taalexamen van het tweede type zijn de magistraten:

“bedoeld in de artikelen 43, § 4, eerste lid, 43, § 4bis, tweede lid, 43bis, § 4, eerste lid, 45bis en 49, § 2, eerste en derde lid; evenals in hoofde van de magistraten die, overeenkomstig artikel 43, § 5, vierde en vijfde lid, de procedure verder zetten, alsook in hoofde van de magistraten bedoeld in de artikelen 43bis, § 1, tweede lid, 43bis, § 3, derde lid, 43ter, § 1, tweede lid, 43ter, § 3, tweede lid, 43quater, derde lid, 46 en 49, § 3, wanneer zij, overeenkomstig de bepalingen van deze wet, zeten in de andere taal dan de taal van hun diploma en in hoofde van de vrede-rechters bedoeld in artikel 7, § 1bis van deze wet. Diezelfde kennis van het tweede type wordt vereist in de hoofde van de magistraten die tijdelijk de functie uitoefenen van de korpsoversten waarvan de kennis van de andere taal wordt vereist”⁵.

Het taalexamen van het eerste type moet daarentegen worden afgelegd:

“in al die gevallen waarin deze wet de kennis van de andere taal vereist”⁶ [exclusief de doelgroepen van het examen van het tweede type]

1.2. Opzet

---

¹ Art. 43quinquies, § 1, *Wet tot vervanging van artikel 43quinquies en tot invoering van artikel 66 in de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken*, B.S.: 2002-08-22.

² Art. 5, § 1, 1°, *Koninklijk besluit tot regeling van de examens waarbij de doctors en licentiaten in de rechten in de gelegenheid worden gesteld te voldoen aan het voorschrift van artikel 43quinquies van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de talen in gerechtszaken*, B.S.: 2002-12-31 (eerste type).

³ Art. 6, § 1, 1°, *Koninklijk besluit tot regeling van de examens waarbij de doctors en licentiaten in de rechten in de gelegenheid worden gesteld te voldoen aan het voorschrift van artikel 43quinquies van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de talen in gerechtszaken*, B.S.: 2002-12-31 (tweede type).

⁴ Art. 5, § 1, 2° (eerste type) en art. 6, § 1, 2° (tweede type), *ibidem*.

⁵ Art. 43quinquies, § 1, *Wet tot vervanging van artikel 43quinquies en tot invoering van artikel 66 in de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken*, B.S.: 2002-08-22.

⁶ *Ibidem*.

Deze syllabus heeft uitsluitend betrekking op het eerste onderdeel van de schriftelijke proef. Aangezien de in de syllabus opgenomen terminologie exhaustief is (cf. 2.1), vormt de studie ervan een goede voorbereiding op het examen.

2. Ontwikkeling van de syllabus

2.1. Achtergrond

De syllabus bevat enkel termen die relevant en noodzakelijk zijn om te kunnen functioneren in een juridische omgeving. Verder werd bij de ontwikkeling van de syllabus rekening gehouden met de volgende voorwaarden. Vooreerst diende de te realiseren syllabus juridische terminologie ontwikkeld te worden aan de hand van syllabussen die in de rechtsfaculteiten van de bestaande universiteiten van het land worden gebruikt. Bovendien is deze syllabus exhaustief, aangezien de kandidaten enkel getest worden over de in de syllabus opgenomen juridische terminologie⁷.

2.2. Werkmethode

2.2.1. Afbakening van het te bestrijken rechtsdomein

Een eerste noodzakelijke stap in de ontwikkeling van een valide test, is het in kaart brengen van wat nu precies getest moet worden. Er dient dus precies vastgesteld te worden wat de relevante en nodige juridische terminologie is, die de magistraten moeten kennen. Daarom moest het uitgebreide en steeds specialistischer wordende rechtsdomein afgebakend worden tot een functioneel basisdomein.

In samenspraak met de commissie die ons bij onze werkzaamheden begeleidde en externe juridische adviseurs werd tekstmateriaal uit de volgende rechtstakken in het elektronische corpus opgenomen: grondwettelijk recht, administratief recht, gerechtelijk recht, burgerlijk recht, strafrecht, sociaal recht, handelsrecht en vennootschapsrecht. Daarnaast werden in een latere fase ook een aantal grondbegrippen uit het fiscaal en internationaal privaatrecht toegevoegd.

2.2.2. Het verzamelen van het bronnenmateriaal

Een volgende stap was het inventariseren van syllabi, gezaghebbende woordenboeken en kwaliteitsvolle lijsten. In de bibliografie vindt u de werken die in elektronische versie werden bijeengebracht en in het juridisch corpus werden opgenomen.

Zowel voor het Nederlands als het Frans werd er een juridisch corpus aangemaakt. Beide corpora werden samengesteld uit een representatief staal van academische teksten, zoals syllabi en collegesamenvattingen⁸. Het Nederlandstalige juridische corpus bestond uit 2.431.126 woorden. Het Franstalige juridische corpus omvatte 1.520.064 woorden.

Voor de ontwikkeling van de Duitstalige woordenlijst juridische terminologie werd er afgeweken van de hieronder beschreven werkwijze. Om technische redenen – onder meer de mindere beschikbaarheid van Duitstalig bronnenmateriaal – werd ervoor geopteerd om de Duitstalige lijst juridische terminologie te equivaleren aan de Franstalige en Nederlandstalige lijsten (cf. 2.2.4).

2.2.3. Verwerking van het bronnenmateriaal

---

⁷ Art. 5, § 1, 1° en art. 6, § 1, 1°, *Koninklijk besluit tot regeling van de examens waarbij de doctors en licentiaten in de rechten in de gelegenheid worden gesteld te voldoen aan het voorschrift van artikel 43quinquies van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de talen in gerechtszaken*, B.S.: 2002-12-31: “de juridische woordenschat zoals vastgelegd in de syllabus van SELOR”.

⁸ Cf. bibliografie.

De woordenlijsten werden aan de hand van zowel kwantitatieve als kwalitatieve criteria opgesteld.

2.2.3.1. Kwantitatieve fase

Woordenschatanalyse

In deze fase hebben we op het elektronisch corpus een uitgebreide statistische woordenschatanalyse uitgevoerd aan de hand van het computerprogramma *Abundantia Verborum (AV)*⁹.

AV bevat een module om digitale bestanden tot bruikbare linguïstische corpora om te zetten, een zoekmachine die de gewenste woorden uit die corpora extrahiert, een module om de resulterende termen te labelen, classificeren en manipuleren, en een component waarin statistische analyses op de gegevens uitgevoerd kunnen worden op basis van frequentie en spreiding.

Om de alledaagse en algemene woorden te filteren uit de juridische corpora werd er gebruik gemaakt van vergelijkende corpora. Het Nederlandstalige CONDIV-corpus¹⁰, 47.397.581 woorden groot, werd conform de behoeften van ons onderzoek teruggebracht tot een corpus van 1.520.064 woorden. Voor het samenstellen van het Franstalige vergelijkende corpus werd er een corpus samengesteld dat bestond uit enkele jaargangen van *Le Soir* (700.493 woorden).

Om woorden die eerder tot het alledaags taalgebruik behoren uit het juridisch corpus te filteren, werd de woordfrequentie (hoe vaak komt een woord voor binnen een tekst en binnen het totale corpus) vergeleken met de woordfrequentie in de hierboven vermelde vergelijkende corpora (i.c. CONDIV- en *Le Soir*-corpus).

Wanneer een woord relatief gezien even frequent voorkwam in het juridisch corpus als in het vergelijkende corpus, betrof het een algemene term die niet werd opgenomen in de lijst. Wanneer een woord voldoende frequent in het juridisch corpus werd aangetroffen en niet in het vergelijkend corpus, ging het zeker om een juridische term die in de lijst diende te worden opgenomen.

Toetsing aan bestaande woordenlijsten

De beide terminologielijsten werden op hun beurt via het subprogramma AV-Frequency List Tool binnen *Abundantia Verborum* elektronisch getoetst aan de 'doorsnede' van de door ons verzamelde woordenboeken en woordenlijsten. Deze doorsnede bevatte de termen die frequent voorkwamen in deze woordenlijsten¹¹.

Door de woordenlijsten uit de frequentieanalyse te vergelijken met reeds bestaande woordenlijsten, werden (relevante) termen met een lage absolute frequentie gerecupeerd. Zij werden in een latere fase door de begeleidingscommissie als al dan niet relevant bevonden (zie kwalitatief onderdeel).

Relateren van de woordenlijsten

---

⁹ Voor meer informatie over het computerprogramma *Abundantia Verborum* (professor Dirk Speelman, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Letteren): <http://www.ling.arts.kuleuven.ac.be/genling/abundant/>

¹⁰ Het CONDIV-corpus werd ons ter beschikking gesteld door professor Dirk Geeraerts (Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Letteren). Voor meer informatie: <http://www.niederlandistik.fu-berlin.de/digitaal/digitaal-11.html>

¹¹ Cf. bibliografie

In deze fase werden de woorden uit de lijsten Nederlandstalige en Franstalige juridische terminologie gerelateerd. Wij maakten hiervoor gebruik van de hieronder opgesomde woordenboeken en databanken:

- Dirix, E., Tilleman, B. en Van Orshoven, P. (red.), *De Valks Juridisch Woordenboek*, Intersentia, Antwerpen, 2001;
- Leliard, J.D.M., *Gerechtigde terminologie: Nederlands-Franse lijst van termen en uitdrukkingen uit het burgerlijk procesrecht en de rechterlijke organisatie; Terminologie judiciaire: liste française-néerlandaise de termes et locutions dans le domaine de la procédure civile et de l'organisation judiciaire*, Maklu, Antwerpen, 1991;
- Leliard, J.D.M., *Juridische termen: tweetalig (N-F/F-N) lexikon van termen en uitdrukkingen uit de rechterlijke organisatie en het burgerlijk- en het strafprocesrecht; Termes de justice: lexique bilingue (N-F/F-N) de termes et locutions dans les domaines de l'organisation judiciaire, et des procédures civiles et pénales*, Maklu, Antwerpen, 1999;
- Moors, J., *Juridisch Woordenboek, N/F – F/N (cdrom)*, Die Keure, 1999;
- Hesseling, G. (red.), *Juridisch woordenboek; Dictionnaire juridique*, T.M.C. Asser Instituut, Maarten Kluwer's Internationale Uitgeversonderneming, Amsterdam-Antwerpen, 1978.
- de terminologische databanken van de Concordantiedienst bij de Raad van State¹²;
- de databank van het Arbitragehof¹³;
- de databank van het Hof van Justitie (EU)¹⁴;
- de elektronische versie van het Staatsblad¹⁵;
- EURODICAUTOM, databank van de Europese Commissie¹⁶.

2.2.3.2. Kwalitatieve fase

Naast het kwantitatief onderzoek vormden ook de beoordelingen van deskundigen een belangrijke parameter. In deze fase stond de vraag naar de noodzakelijkheid en relevantie van de juridische termen centraal. De samenstellers van deze syllabus onderkennen dan ook het belang van de expertise en de ervaring van deze deskundigen als zijnde van even groot belang als het kwantitatief gedeelte van het onderzoek.

(Begeleidings)commissie

Doorheen de verschillende fases van het onderzoek werd een beroep gedaan op de deskundigheid en ervaring van een commissie die de werkzaamheden van heel nabij opvolgde. Deze begeleidingscommissie was samengesteld uit de volgende leden: Boudewijn Bouckaert (professor aan de Rijksuniversiteit Gent), Benoît Dejemeppe (maître de conférence aux Facultés universitaires Saint-Louis, conseiller à la Cour de Cassation), Bart De Moor (praktijkassistent aan de

¹² Wij danken de heer Michel De Münter (Concordantiedienst bij de Raad van State) voor de toegang tot deze databank.

¹³ <http://www.arbitrage.be>

¹⁴ <http://curia.eu.int/nl/content/juris/index.htm>

¹⁵ <http://www.staatsblad.be>

¹⁶ <http://europa.eu.int/eurodicautom/>

Rijksuniversiteit Gent, docent aan de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst, advocaat), Emile Knops (maître de conférence à l'Université libre de Bruxelles), Marc Lahousse (maître de conférence à l'Université catholique de Louvain en président de section à la Cour de Cassation), Karl-Heinz Lambertz (professeur à l'Université catholique de Louvain, Minister-Präsident), Anne-Marie Rooseleer (eerste taaladviseur, hoofd van de Concordantiedienst bij de Raad van State), Edith Van den Broeck (Voorzitter van de Hoge Raad voor de Justitie) en Mariette Verrycken (ere-docente Vrije Universiteit Brussel en ere-vrederechter).

Extern juridisch advies

Daarnaast werden wij tijdens ons onderzoek bijgestaan door het Centrum voor Nederlandse Rechtstaal (Katholieke Universiteit Leuven) en professor Dries Simons, gewoon hoogleraar aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid (Katholieke Universiteit Leuven).

2.2.4. De Duitstalige woordenlijst juridische terminologie

Voor de ontwikkeling van de Duitstalige woordenlijst juridische terminologie werd er afgeweken van de hierboven beschreven procedure. Om technische redenen – onder meer de mindere beschikbaarheid van Duitstalig bronnenmateriaal – werd ervoor geopteerd om de Duitstalige lijst juridische terminologie te equivaleren aan de Franstalige en Nederlandstalige lijsten. Daarnaast werd er een beroep gedaan op de terminologie-databank van de Centrale Dienst voor Duitse Vertaling¹⁷, de (interne) terminologiebank van de Raad van State en de elektronische versie van het Staatsblad¹⁸.

3. Opbouw van de syllabus

De syllabus bestaat uit drie woordenlijsten van elk circa 700 woorden, samengevoegd in één tabel. Bij de substantieven wordt het bijbehorend bepaald lidwoord aangegeven. Waar er met betrekking tot de Franse substantieven onduidelijkheid bestaat over het geslacht van het woord, wordt het tussen haakjes weergegeven (f. = féminin, m. = masculin).

Bijvoorbeeld: l'**audience** (f.)

Met betrekking tot de Duitse termen is een zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord of werkwoord herkenbaar aan de tussen haakjes staande uitgang –r of –s.

Bijvoorbeeld: der **Vorsitzende** (-r)

De eerste woordenlijst (kolom 1), alfabetisch gerangschikt, is opgesteld in de taal van het diploma waarin de kandidaat de examens van de graad van doctor of licentiaat in de rechten heeft afgelegd (brontaal). De twee volgende woordenlijsten (kolommen 2 en 3) bevatten de vertalingen in de beide andere landstalen (richttalen).

Wanneer er voor een woord in de brontaal meerdere verwante betekenissen zijn en wanneer dat woord naargelang de betekenis met verschillende termen in de richttaal of richttalen overeenkomt (polysemie), dan is dat woord vergezeld van een cijfer en een verduidelijkende context.

Al naargelang uw voorkeur kiest u voor één van beide richttalen. Naargelang het type examen (eerste dan wel tweede type), dient u de termen respectievelijk passief dan wel passief én actief te kennen (cf. 1.2).

---

¹⁷ <http://www.mi-ca-mdy.be>

¹⁸ <http://www.staatsblad.be>